

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, כ"ט סיוון התשפ"ו

חולין מ"ה – נקבים בגררת, הגדרת קנה וחזה, המוח וחוט השדרה, הלב וקני הלב

שאלות:

1. צחי חתך בטעות את הקנה לאורכו, האם הבהמה טריפה?

דיני נקבים בגררת

○ **רב יהודה אמר** בשם **רב**: אם קנה הנשימה (גררת) ניקב בהרבה נקבים קטנים סביב היקפו כמו נפה (מסננת) – הנקבים האלו מצטרפים יחד כאילו הם מסודרים אחד אחרי השני לשיעור של רוב הקנה, לפסול את הבהמה כגררת שנפסקה ברובה.

○ **רב ירמיה מקשה**: למה הם מצטרפים? הרי בגולגולת לעניין טומאת אוהל, נקבים קטנים מצטרפים לשיעור של "מלוא מקדח" שהגולגולת לא תטמא, ואם ככה גם בגררת הנקבים היו צריכים להצטרף לשיעור של "איסר" (שזה שיעור **נקב** בגררת) ולא רוב חתך!

הגמרא **מתרצת**: שמר **ירמיה** שהקשה, נעלמו דברי **רבי חלבו** בשם **רב חמא בר גוריא** בשם **רב**: שנקבים שיש בהם חסרון בבשר הגררת מצטרפים אכן לשיעור כאיסר, (וגם חסרון בצורת רצועה, מסתכלים על השטח שלו כאילו איסר). אבל נקבים שאין בהם חסרון בבשר (כמו חורים של סיכה) מצטרפים רק לרוב הקנה כמו חיתוך.

○ בגררת של עוף: מכיוון שאיסר הוא מטבע יותר גדול מכל קנה הנשימה של העוף, **רבי יצחק בר נחמני** בשם **רבי אלעזר אומר**: שחותרים את האזור המנוקב בקנה, מקפלים אותו ומניחים אותו על פתח הקנה. אם כולו מכסה את רוב הקנה – העוף טרפה. (רמז לזכור את הבדיקה: "נפ"א" – מנוקבת כנפה, בודקים כמו נפה שמניחים על פי הכלי).

○ **נקב כעין דלת**: **רב נחמן** בשם **רב אומר** שאם נפחתה חתיכה מהקנה אבל היא עדיין מחוברת בצד אחד כמו דלת על ציר – השיעור לפסול הוא רק אם מטבע איסר יכול להיכנס שם לרוחבו באופן חופשי (שיעור קצת גדול מאיסר רגיל, כי הוא נכנס ויוצא בחופשיות).

בגררת שנסדקה לאורכה:

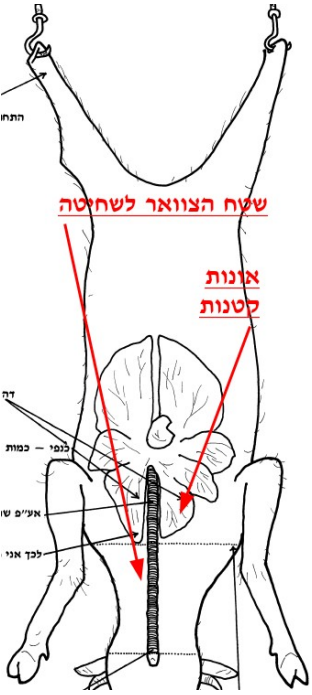
■ **רב אומר**: שאם הקנה נסדק לאורכו, הבהמה כשרה כל עוד נשארה לפחות חוליא אחת (שלש טבעות נראה לרש"י) שלמה למעלה וחוליא אחת שלמה למטה (מכיוון שבניגוד לסדק לרוחב הקנה שנקרע במתיחה, כאן הסדק נסגר במתיחת הצוואר).

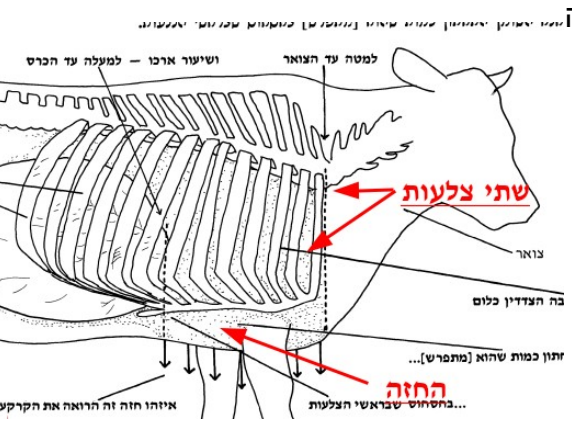
■ **רבי יוחנן חולק**: שאין צורך בטבעת שלמה, אלא אפילו אם נשאר רק כלשהו שלם למעלה וכלשהו שלם למטה – הבהמה כשרה. (**רבי יוחנן** שיבח את חכמי בבל שהסבירו את הטעם הזה בשם **רבי יונתן**).

האירורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
2. מתן ביקש לקנות את החזה של הכבש, מה כולל החזה?

הגדרת הקנה והחזה

- רבי חייא בר יוסף שנה לפני רבי יוחנן: שכל אורך הצוואר כשר לשחיטה – מטבעת הגרוגרת הגדולה ועד כנפי הריאה התחתונה. (רש"י מזכיר שלהלכה פוסקים כרבי חנינא בן אנטיגנוס בדף יח, שאפילו מעל הטבעת הגדולה זה כשר, עד שיפוי הכובע)
- רבא מבהיר: ש"התחתונה" הכוונה היא לאונות שנמצאות למטה כשהבהמה תלויה הפוכה ברגליה (האונה העליונה ביותר לכיוון הראש במצב עמידה, כלומר האונות שקרובות לקנה). גבול השחיטה הוא המקום שאליו מגיעים הקנה והוושט בריאה כשהבהמה פושטת את צווארה באופן טבעי, ללא מתיחה של הקנה למעלה מאולצת בידי אדם.
- במקרה שהבהמה מתחה את צווארה בעצמה בכוח בשעת השחיטה, הגמרא נשאר בתיקו, (ולכן פוסקים לחומרא שהשחיטה פסולה).
- רבי יוחנן וריש לקיש הסכימו שאם השוחט מתח בכוח את הקנה והוושט למעלה ושחט בקצה התחתון – השחיטה פסולה.

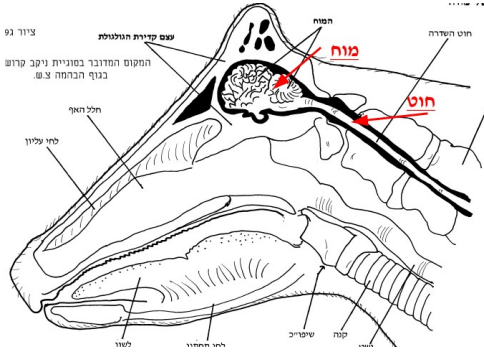
- אם ניקב הקנה למטה מגבול החזה – הוא לא נידון כקנה (שנפסל ברוב), אלא כריאה ונפסל בנקב כלשהו.
- לגבי הגדרת ה"חזה" (שניתן לכהנים בקרבן שלמים): הברייתא אומרת שהחזה הוא החלק שפונה כלפי הקרקע. וגבולותיו: לכיוון הראש עד הצוואר, ועד הכרס. זה כולל שתי צלעות קטנות העליונות ליד הצוואר משני הצדדים.

3. האם הנוזל של חוט השדרה מחובר למוח?

המוח

- המשנה אמרה שבהמה שקרום המוח שלה ניקב – היא טרפה. לפי הדעה ראשונה בדעת רב ושמואל: הבהמה טרפה אפילו שניקב רק הקרום החיצוני שצמוד לגולגולת.

- לפי הדעה השנייה: הבהמה לא טרפה עד שיינקב גם הקרום הפנימי הדק (השק שבו מונח המוח). רבה בר בר חנה בשם רבי יהושע בן לוי אומר שקרום פנימי כזה קיים ורואים אותו יותר טוב בביצי הזכר, שגם להם יש שני קרומים.

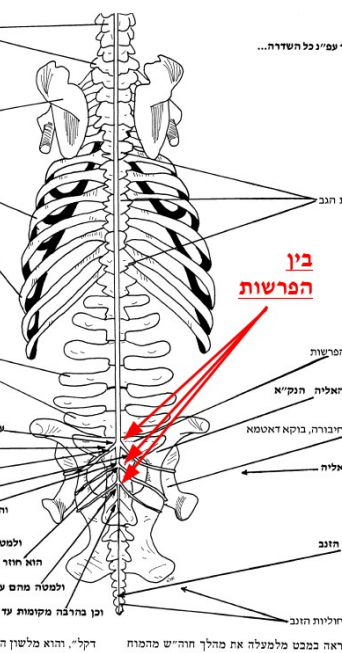
- דין מוח לעומת חוט השדרה: רבי שמעון בן פיזי אמר בשם רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: שכל עוד חומר המוח נמצא בתוך חלל הגולגולת ("בקדירה") הוא נידון כמוח

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

הברייתא דנה בחוט השדרה שנפסק לרוחבו: לדעת **רבי**, הבהמה טרפה רק אם הוא נפסק ברובו. לדעת **רבי יעקב**, אפילו אם הוא רק ניקב – הבהמה טרפה. ו**רבי** עצמו פסק למעשה כ**רבי יעקב**, אבל **רב הונא** פוסק הלכה כדעת **רבי** שרק חיתוך של רוב החוט פוסל.

מוח שדרה שנתרכך או נמש: רבה בר בר חנה אמר בשם **רבי יהושע** בן לוי:

- שם המוח בתוך החוט התרכך והפך לנוזל שנשפך כמים ("נתמרך") – הבהמה טרפה.
- ואפילו אם המוח רק נתמסמס כלומר, נהיה רך מאוד ומתכופף כשמחזיקים את הקצה ביד, גם כאן הבהמה טרפה. כי זה נחשב כאילו החוט נפסק.

- רבי ירמיה שואל** מה הדין אם הוא מתכופף רק בגלל כובד משקלו והמוח לא נהיה רך, זו מחלה אחרת, והשאלה נשארתי בתיקו. (ולחומר)

- בבית מדרשו של **רב** חילקו: ש"נתמסמס" (נמש) – טרפה. אבל "נתמזמז" (שהתרוקן חלק מהמוח מעצמו אבל השאר יציב) – כשר. הגמרא מוכיחה מדברי **אביי** לגבי מעשה של **לוי** במרחץ, ש"מזמזז" המוח של אדם לא גורם למותו (אלא רק לעקרות), ולכן הבהמה כשרה.

גבול חוט השדרה למטה: עד איפה פגיעה לאורך השדרה בחוט פוסלת את הבהמה?

- רב יהודה אמר** בשם **שמואל:** עד "בין הפרשות" (מקום פיצול העצבים מהחוט לכיוון הירכיים, ששם אם נפסק החוט כבר פחות קריטי, והבהמה לא מתה מזה).

- הגמרא מספרת ש**רב דימי בר יצחק** ביקש מ**רבי יהודה** להראות לו את המקום של הפיצולים בגדי שמן ואחר כך בגדי כחוש, בשניהם זה היה קשה לזיהוי ברור.

- לכן **רבי יהודה** לימד אותו את המסורת של **שמואל:** שחוט השדרה מתפצל לשלושה פיצולים עוקבים. ואם נפסק החוט עד הפיצול הראשון – הבהמה טרפה. אחרי הפיצול השלישי – כשרה. ובין הפיצול השני לשלישי – **שמואל** לא ידע את הדין. והגמרא תמשיך לדון בזה בדף הבא.